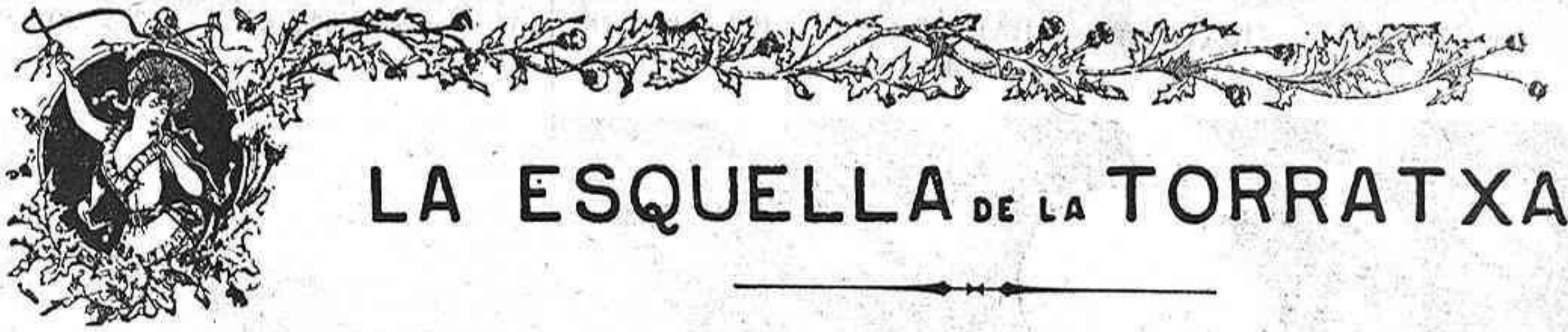

you

LA
ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

UN VISTASSO
À LA
EXPOSICIÓ DE BELLAS ARTS

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

—Ja ho saben: al sé aquí dins,
molt mirar, molt criticar,
pero ab las mans, poca broma.
¿Está entés? Poden entrar.

El senyor Esteve á la Exposició

Un diumenge á la tarde, el senyô Esteve, que s' ha escapat no sabém côm de l' *Auca*, tanca la Ramoneta á la botiga y se 'n va cap al Parch á dá una volta. Mes, no es tot passejar... ¡Vès quí ho diguera! El bon botiguê, avuy, té una pensada: Veu afluir tot de gent allá, al *Palacio de Bellas Arts*, y entre ella á molts Esteves d' altrás tantas «Puntuals», y clientela... Y ell que sí, com picat per un capritxo, se 'n va determinat cap al kiosco y afluixant pela y deu á la taquilla ab greu recansa pren l' entrada y... entra. Tot seguit els porters ja me li donan l' espant número dos al exigirli que 'ls hi deixi el bastó *mediant* deu céntims. Lo primer que li acut quan es á dintre, es admirar las orgas tan famosas per la seva grandesa... y son silenci. Dona dos vols, després, ab tota calma per la *Sala Central*; de tant que mira, no arriba á veure res; al fi s' atura al devant d' un gran *grop* que representa *Las fillas de Satán* y díu, guaytantsel: —Tan mateix, tan mateix, aquestas noyas las fan anà un xiquet massa á la fresca. ¿Què 'ls hauría costat de vení á casa y compralshi una cana de llustrina, per felshi un devantal á cada una?— S' atura més enllá devant d' un' obra: *Els minayres* de 'n Blay, que considera gran de debó (sens dupte pel tamanyo). Com arrollat, després, per la gentada que l' empeny cap al fons, el «puntualista» se troba á dalt en un instant. Comensa á badâ aquí y allá, y á seguir salas: la francesa, la inglesa, la espanyola, la holandesa, la belga, la suissa, y 's troba, á lo millor, que 'l seduheixen dins d' un gran march uns exemplars de fruyta: tres préssecs, un meló y quatre taronjas. Y va badant mentres camina d' esma. Y al arribâ al Saló de 'n Zulöaga —Ja hi fet bé de deixá á casa la dòna, exclama esparverat. Quína indecencial Donchs ¿què deuen pintar aquests que 's diuhen *independents* y exposan allá, á Gracia, si els *dependents* se 'ns portan d' aquest modo?— Y els seus ulls indignats no s' endolceixen fins que arriba al poch rato á l' ampla sala dels pintors de *Sant Lluch*, gent que practica la santa relligió y que, á més, procura *instruir deleitando*. El senyô Esteve, després de regalarshi ab tota l' ánima, va recorrent més salas, la del *Círcul Artístich*, la de 'n Gual, la de la *Reina Regent*, la de 'n Meunier y la de 'n Casas. Y quan ja mitj cansat, per fi, 's disposa á visitâ els teatrets dels escenógrafs y el petit salonet dels ninotayres, s' adona que en *Lassall* pren la batuta, que 'l públich ha invadit ja las cadiras y que 's va á dar comens á la *Fantástica*. Ay pobre senyô Esteve, quín suplici! Ell no entén pas un mot de las bellas d' aquell teixit de sons y d' harmonías, pero pren paciència, seu y escolta. Y en tant sona l' orquesta l' *Aquelarre* d' aquella *berliozana* maravella, com un beneyt s' adorm... Dorm y somía.

Tot lo que ha vist fa poch: quadros, estampas, estátuas y gravats, mobles, dibuixos, tot junt se li apareix y ronda y balla á son entorn ab actituts dantescas:

Veü l' *Hércules* de 'n Moira adelantarse y asseure's á un *silló* d' aquells artístichs que 'n Busquets té exposats; las *gitanetas* de 'n Nonell fent brasset ab *Els Minayres* y anantse'n á pescà al *Moll* de 'n Baixeras; el *Jesuset Infant* de 'n Tamburini al *Surtidor* de 'n Gual, els peus banyantse; Las *xulas* de 'n Zuloaga ab els *toreros*, ab un *xato* cada una, fent beguda al portal del *Café de la Marina*, de 'n Barrau; y veü la *Leda* y el *ginete* de 'n Casas passejantse pel *Cementiri* de l' Urgell .. Y 's troba á lo millor del somni que 'l sombrero li cau dels dits á terra, y 's desperta...

Allavors s' acabava la *Fantástica*... En mitj l' esclat d' aplausos del bon públich, surt del temple del art el senyò Esteve ab el cap com un bombo ó com un' olla! —Malaguanyats diners!—díu tot anantse'n. No m' hi pendrán per altre cap més día... A «La Puntual» no 's roba ab tant descaro. Per quatre rals que m' ha costat la entrada jo dono als meus clients vint pams de beta!

FRA NOI

CRONICA

LA REFORMA DE BARCELONA

Bé n' ha costat de temps y d' esforços l' arrancar de la fanguera ahont se trobava encallat el carro de la reforma de la ciutat vella!

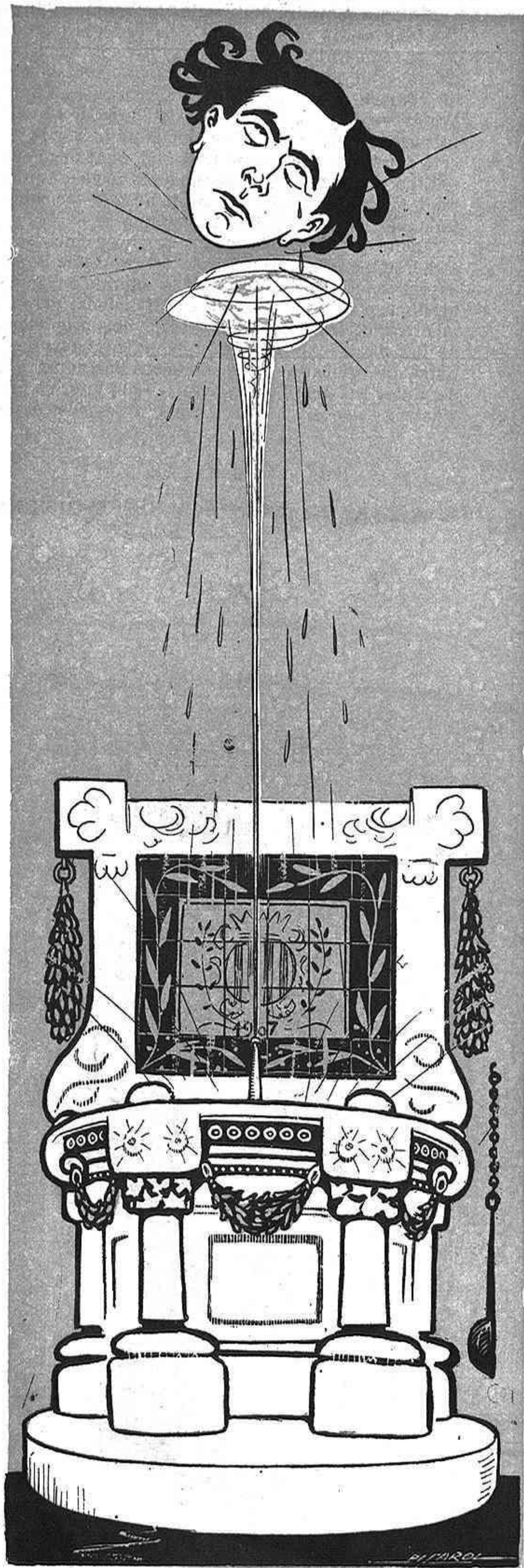
—¡Poch á poch, mestrel... No está bé que se 'n vingui directament á n' aquesta sala. Es precis que visiti totas las demás.

Prompte cumplirá mitj sigle que 'l gran enginyer Idefons Cerdá (gran, ab tot y haver fet el plan del Ensanxe quadricular, á tall de mitjas-presas de xocolate), comprenent que la ciutat vella havia d' estar en cómoda y assequible comunicació ab la nova, agafá 'l regla y trassá damunt de l' area de aquella, tres grans vías, dos d' ellas de dalt á baix y la tercera de través, exclamant tant bon punt hagué donat fi á una feyna en apariencia tan fácil:—Aquí la teniu marcada la reforma: ara ja no més vos caldrá ferla. No 'us moguéu de aquestas líneas.

¡Feula! ¿Y cóm? No menos de vint-y-cinch anys sigueren menester per obtenir del Estat una ley d' expropiació forcosa aplicable á la reforma de las poblacions, y aquesta ley fou á la fi dictada, pero ab tals restriccions y ventatjas á favor dels propietaris de las fincas expropiables, que no hi havia medi humá de aplicarla adequadament. Basta dir que pera derribar una finca era precis—per interina providencia—depositar el valor que 'n demanés el pe-

PERA LA COMPRA DE QUADROS

L' ARRIBADA DEL SACH DELS DINERS

SURTIDOR DECORATIU
cómich ballable.

rit del propietari, ab lo qual venia á reproduir-se el cas de Bertoldo, que havent recabat la facultat de triar l' arbre en que havian de penjarlo, no 'n trobava cap que li fes pesa.

Mentres tant la ciutat nova anava creixent qu' era un prodigi, xuclant de la vella la vida y l' importancia. La ciutat mare cada día més decrepita havia de veure ab tristesa com la filla s' explayava pel Plá de Barcelona, fins anar á donar las mans als pobles de la rodalia, nascuts com rebolls de un gran arbre, quan un cinturó de pedra oprimia á la capital catalana.

Preguntéu als propietaris y 'us contarán la gran depreciació que gradualment anavan sufrint las sevas fincas y la baixa creixent dels lloguers. La vida que bullia avants pel carrer Ample y altres de la ciutat vella s' aná convertint en quietut de cementiri. Aquells grandiosos y animats cafés de la Rambla del Mitj, hagueren de plegar en sa major part. El centre vital de Barcelona, com si diguessim el seu cor, acabá per radicar en la Plassa de Catalunya.

*
*
*

Un home actiu y que lográ tenir gran influencia en els centres oficials, el Sr. D. Angel Baixeras, feu un nou estudi de la Reforma, prenent per base las tres gran-vías trassadas per l' enginyer Cerdá, pero introduhint tals modificacions en els carrers á ellas afluentis que casi la meytat de la ciutat vella se 'n havia de anar á terra.

Pera conseguir el seu propósit lográ fer votar la lley d' expropiació forcosa; pero, per las rahons avants expressadas, es á dir pels rezels en qu' estava inspirada, fou una lley sense aplicació possible.

El seu projecte hagué de recorre 'ls intrincats viarans de l' administració espanyola, y sols després de molts anys de tramitació, conseguí ésser aprobat. El Sr. Baixeras se posá en relacions ab l' Ajuntament pera portarlo á efecte; pero tots els seus esforços fracassaren davant de las exigencias de la citada lley d' expropiació, que semblava feta á posta no tant pera realisar l' obra de la reforma, com pera dificultarla.

Ab tot Barcelona premiá al Sr. Baixeras, adquirint á bon preu el seu projecte y rellevantlo del compromís que havia contret de realisar-lo, en la qual s' hauria estrellat inevitablement. ¡Sempre la Pubilla ha sigut noble y generosa! Per haver tractat ab ella no 'n sortí 'l Sr. Baixeras ab las mans al cap, com els hi sol succehir casi sempre á tots els que 's posan á redemptors.

Barcelona tingué un projecte més en el seu arxiu... y uns quants mils duros menos en la seva caixa... Pero tant se val:

Barcelona es bona
si la bossa sona.

*
*
*

El Sr. Rius y Taulet qu' era, com tothom sab, un arcalde de molta empenta, pero també de molt boato, aprofitá dos ocasions distintas pera fer veure que anava á empendre decididament la reforma de la ciutat vella.

Una d' ellas fou l' any 75, tot just restaurada la monarquia borbónica. Deventse regularisar l' area resultant del enderrocament del vell convent de Junqueras, inaugura ab gran so-

PROBLEMA RESOLT

—¿Posta de sol... ó sortida de sol?

—Posta, postal... ¿No veus l' hora? Las set de la tarde.

lemnitat (ell tot ho feya solemnement) las obras del comens de un dels carrers de reforma, batejantlo ab el nom de carrer de Bilbao, en honor á la heroica resistencia oposada feya poch temps per l' invicta vila viscaína á l' atach dels carlistas.

Dotze ó tretze anys més tart, el mateix arcalde, desitjós de obsequiar á la Reyna regent que 's trobava á Barcelona ab motiu de la Exposició Universal, adquirí una casa del Sr. Nadal, y ab tanta ó major solemnitat que la vegada anterior, obrí un boquet entre 'ls Encants y 'l carrer Ample, com per indicar que allí havia de tenir terme la vía comensada per l' altre extrém. Y olvidantse que ja estava batejada; la rebatejá, á lo menos en lo tocant á n' aquell trós, ab el nom cortesá de *Calle de la Reina regente*.

Per la seva part, un ciudadá que havia adquirit l' antich convent de Sant Joan, al edificar sobre l' área resultant del mateix, tingué molt en compte las alineacions del nou carrer, essent batejat aquell trós comprés entre carrers molt estrets ab el nom de Passatge del Pont de la Parra.

Y en els barris de Arrabal, entre 'l carrer del Carme y 'l de Elisabets, un altre particular, adquiridor del vell convent ahont durant molts anys hi estigué instalada la Universitat literaria, també posava 'ls nous edificis á la línea de un dels altres carrers de Reforma.

Aixó es tot lo que 's feu, relatiu al gran problema en l' espay de molts anys, tant per l' element oficial com per l' iniciativa particular. Y aixó es tot lo que podia ferse, dadas las condicions especials de la Lley

d' expropiació forcosa, y la dificultat de posar de acort á dos ó més propietaris, que vé á ser las més de las vegadas un problema tan insoluble com el de la quadratura del círculo.

De manera, que pera realisar ab rapidés la reforma del casco antich, casi no hi havia altre medi que el que indicava un meu amich, un día que una formidable esquadra estrangera estava anclada en el Port de Barcelona:

—Si aquests barcos volguessin—deya—ab unas quantas canonadas ben dirigidas, quedarían oberts els nous carrers. Perque—afegía—aquí lo difícil es enderrocar: construir fora lo de menos.

*
* *

Per últim la Lley d' expropiació vá ser degudament reformada. Ja 'ls propietaris no podrán fer obstrucció, ni entossudirse quan se tracti de valorar las sevas fincas.

Pera donar aquest pas, qu' es el primer, y sense 'l qual se feya impossible avansar, han sigut necessaris molts anys de gestions de totas menas, quedant demostrat una vegada més que l' administració pública, centralisada á Madrid, serveix més que de ajuda, de destorp.

A l' actual corporació municipal, filla del sufragi, li cabrá la gloria de portar endevant el vital projecte, pero principalment s' haurá de agrahir la cosa á dos regidors, tots dos solidaris, els Srs. Bastardas y Abadal, que han tingut al seu cárrech la difícil y en-

gorrosa tasca de preparar la seva realització, en una forma pràctica y *honrada*.

Honrada sobre tot. Perque empreses de tal magnitud se prestan á ciertas combinacions, de las quals aquesta vegada s' ha prescindit en absolut. No hi ha més que llegir el contracte estipulat ab el *Banco Hispano Colonial*, pera comprendre qu' encare que aquesta vegada se remenarà molt oli, no hi ha medi humá de que ningú se 'n unti 'ls dits. Tot está previst per evitar que 'ls sacrificis que tal vegada haurá de imposarse Barcelona s' augmentin ab els que podria ocasionarli una gestió poch escrupulosa dels seus interessos. La Reforma 's realitzarà, á la catalana, ab claretat y á la llum del día.

Estém afortunadament molt lluny dels temps aquells, en que á la Casa gran tot se 'n anava en negocis misteriosos ó en despilfarros insolents. La mateixa Exposició Universal, que tanta gloria pro-

porcioná á la ciutat, no pogué realisarse sino passant per determinadas tolerancias. D. Francisco consentia ciertas cosas perque alguns dels seus companys, massa positivistas, li deixessin desenrotllar els seus somnis de grandesa. Aixís la ciutat pogué lluhirse molt, es cert; pero quedant entrampada fins á la nou del coll.

Avuy no es possible apartarse del camí de la recititut, per ser el poble barceloní qui nombra als seus representants, lo qual fá que posi un interés molt gran, com may havia sentit, per la bona gestió de la cosa pública. Y per més que puga haverhi encare algú que anyori 'ls vells temps, lo cert es que no pot obrar ab el desembrás de avants, perque dintre y fora de la corporació hi ha sempre ulls que vigilan y veus disposas á alzar el crit de ¡Vía-fora!

Bó será que la Reforma del casco antich se reforsi ab la reforma de las costums administrativas en un sentit moralisador. Unicament aixís tots els vehins podrém gaudirnos de haver contribuít á la creació de una Barcelona nova.

P. DEL O.

A UNA...

¿Ahont son, María, els anells y aquells vestits que portavas?...
¿Ahont es l' orgull que gastavas devant de joves y vells?

¡Ja ha comensat ton sofrir!...
¡Ja de tu ningú 'n fa cas!...
Pro, en fí, noya, ¿qué hi farás?
en el món s' ha de patir.

A més del fer desengany que 'ls homes varen donarte, sé que després van robarte... (d' aixó tot just deu fer l' any).

Desd' aquell trist jorn, María, que 'm consta que t' has pensat que al passar pel teu costat de tas penas me 'n riuria.

No ho creguis, tinch més bon cor. El jorn que vaig preferirte, foll d' amor, vaig oferirte lo que era, per mí, un tresor.

Disposat á darte un nom, tu vares fingir aymarme. Més tart, vas abandonarme per ser dona... de tothom.

Entre angoixas y neguit, al fí, s' apagá ta estrella; y ara que ja 't tornas vella y que tots t' han aburrit, ara, María, tu creus, com que t' ofega la pena, que t' has de girar d' esquena cada vegada que 'm veus,

y fas mal fet, francament... per mí no abaixis la vista. ¿Qué 'n treurás d' estar tant trista y de donarte torment?

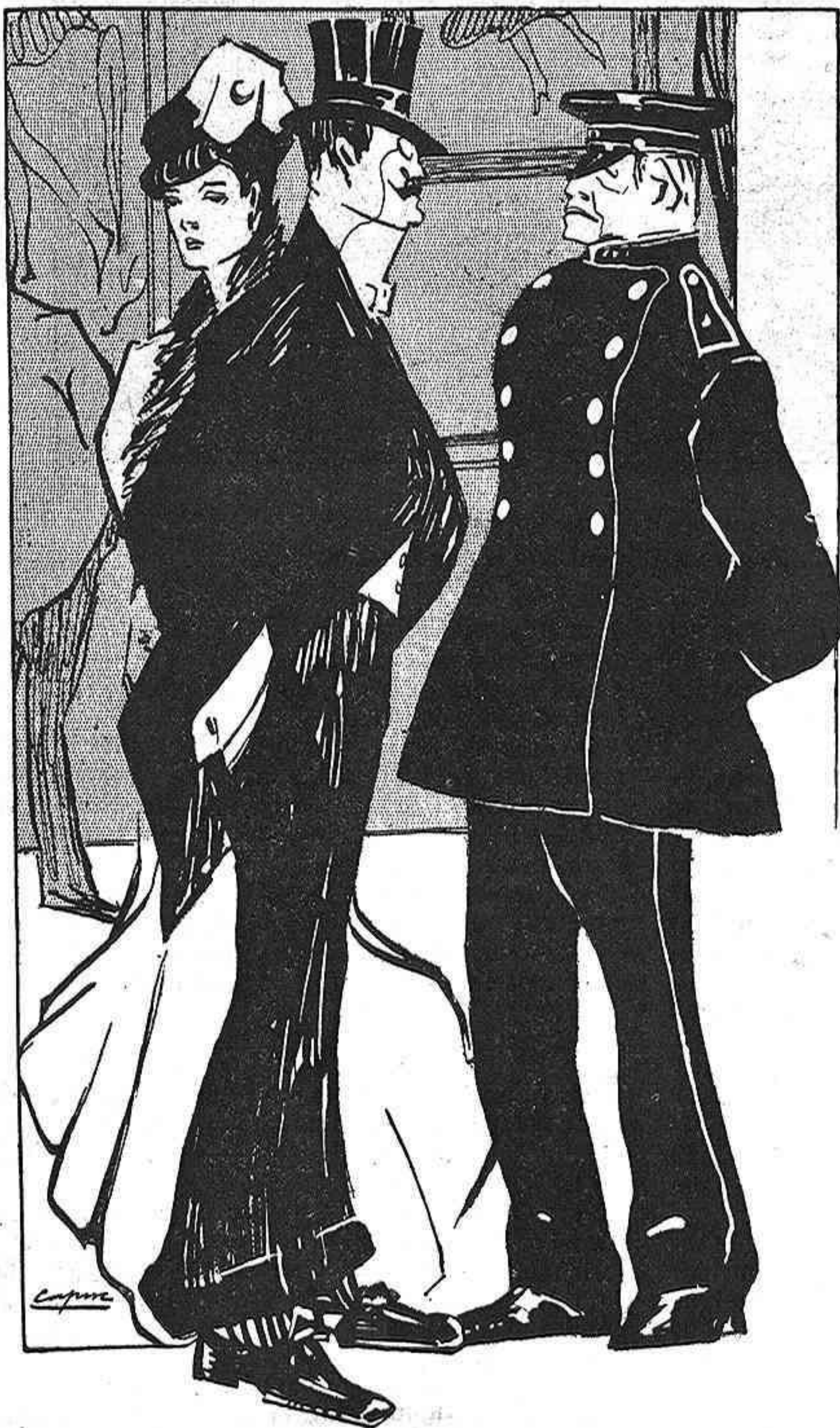
Ahir t' odiava... avuy no... Avuy, que t' veig desgraciada y de tots abandonada... fins m' inspiras compassió!

MANEL NOEL

¡PER FÍ!...

La noticia de que definitiva-ment, resoltament, *irremisiblement* —com solen dir els empresaris de teatros quan encare pensan

UN DIÁLECH QUE 'S REPETEIX CADA DIA

—¿El catálogo?

—Aun no está. Falta tirar los seis últimos pliegos, plegarlo, coserlo, encuadernarlo, cubrirlo, cortarlo, sellarlo... y nada más.

MURMURACIONS

—¡Aixó es una injusticia! A nosaltres ens han fet deixar el bastó a la porta, y mira aquést...
—Deu ser un intel·lectual, amich dels de la camarilla...

donar sis ó vuyt representacions d' una obra d' éxit —el municipi barceloní havia aprovat el projecte de reforma de la ciutat, caygué el passat dijous com una bomba.

Potser no hi hagué un sol vehí entre 'ls 539,453 ab que, segons el darrer cens, conta avuy l' antiga Barcino, qu' en un ó altre sentit no s' ocupés de la estupenda novetat.

¡Per fí, després de tants anys de parlarne, ens anavan á fer una cara nova á la ciutat, que—entre nosaltres sigui dit—bona falta está fentli!

¡Per fí las ilusions de 'n Cerdá, de 'n Baixeras, de 'n Rius y Tauler portavan camí de convertirse en realitats empedradas y ab las corresponents clauveguesas!...

La gent ho llegía, ho tornava á llegir, ho palpava com qui diu, y ab prou feynas podia posarhi crédito. ¡Era tan vella, la sabía tan de memoria tothom

aquesta enfadosa historia! ¡La reforma, hem de fer la reforma, aném á comensar la reformal!...

—Quan jo era petit—deya un anciá casi venerable—ja 'n sentía parlar de la reforma interior de Barcelona. En Mestres, en Girona, l' Arnús, en Gilbert... ¡no n' havían celebrat pocas de reunions pera discutir-la y trassarne las líneas generals!—

Per xó, al veure 'l pensament sortir de la Casa Gran convertit ja en plan formal y definitiu, la gent se 'l mirava estupefacte, y després de llensar un ¡ah! d' admiració, comensava á analizar las conseqüèncias que 'l grandió projecte ha de portar ab tota seguretat á la metròpoli catalana.

L' un era de parer que las classes obreras van á entrar en una activíssima época de treball.

—¿De treball?—observava un altre;—De *traballs* pera trobar pis, si acás; perque, com que 'ls derribos se farán principalment en els barris pobres,

calculeu si serà gros el número d' habitacions barates que quedarán destruhidas.—

Aquest creya que pera realisar las colossals obras que s' han de portar á cap faltarán mahons.

Aquell opinava que més aviat faltarán quartos.

Pero, fos com fos, malgrat els núvols que indubtablement envolcallan el projecte, la impressió general era de content, d' agradable sorpresa, de orgullosa satisfacció.

—¡Aném á comensar la reformal—se sentía dir per tot arreu:—¡Aném á embellir, á cambiar radicalment la estructura interior de la nostra ciutat estimada!

* * *

Jo, la veritat, en lloch de pendrem'ho tan á la valenta, sense entussiasmarme ni entristirme, vaig anar á trobar á un empleat de la Casa Gran, y sincerament vaig exposarli la meva ignorancia respecte al assumpto.

—¿Qu' es tot aixó de la reforma?—vaig dirli:—¿Vol tenir la bondad de ferme'n dos quartos?

—Pues, res més clar ni més senzill. Que, per comensar, aném á obrir las grans vías A, B y C.

—¿Y després?

—Obrirém las vías CH, D, E, F...

—¿Tot l' abecedari?

—Sí, senyor: vintivuyt carrers, vintivuyt lletres.

—¡Es curios!... Y ¿cóm es que en compte de lletres no 'ls hi posan noms?

El meu interlocutor mogué 'l cap ab significativa rialleta.

—Las circunstancias gobernan, amich meu. Convé no ferir la susceptibilidad de Madrid.

—Pero ¿qué té que veure Madrid ab...

—¡Ja ho crech que hi té que veure! Si als nous carrers els batejessim ab noms catalans, ens dirían que som mals espanyols, réprobos, separatistas... Posalshi noms castellans sería massa humilitat...

¿Qué fer, donchs?... Las lletres han resolt el problema: la A, la B, la C tant son castellanas com catalanas... Aixís no ofeném á ningú y quedém bé ab Barcelona y ab Madrid, ab la política y ab la conciencia.

—Es cert. Y quína será la primera vía que s' obri?

—La A.

—Com si 'm digués Lluçia. ¿Per hont passa aquesta A?

—Es la que va de Junqueras á las voltas dels Encants. Volém sembrar el terror entre las ratas de la Tapinería y l' Arch de Filateras y entre las aranyas dels carrers de Basea, de Burgés y de la Fenosa.

—Y la segona vía ¿quína será?

—La B, que va desde las Dressanas á la plassa de la Universitat, reventant tots els infectes barris d' arrabal.

—Y la C, ¿quín curs segueix?

—Comensa al Parch y acaba á la Ronda de Sant Pau, en direcció á la Font Trobada.

—De modo que 'ls desventurats que viuen en las zonas afectadas per aquestas tres vías ja poden correr á buscar pis...

L' empleat municipal va tornar á posarse á riure.

—¡No vaji tan depressa, home! ¿Que no ha vist las farolas del Passeig de Gracia?

—Sí.

—Donchs apliqui el quiento. Si pera fer unas quantas farolas Barcelona necessita un any y mitj, pera obrir tres carrers inmensos y á qual obertura s' hi han de interposar montanyas de dificultats, ¿quánt vol que necessiti?

—¿Es dir que n' hi ha per rato?

—¡Uy! —va fer.

Un *unuy* tan llarch, tan peresós, que si no 'm

va donar l' idea de la eternitat, no se 'n hi va faltar gayre.

A. MARCH.

PRINCIPAL

Notable resultá 'l concert de l' orquesta *Filarmónica* baix la direcció del mestre Lassalle. Constituhían el programa pessas de tanta substancia com la *Sinfonia* en sí menor de Schubert, la *Séptima* de Beethoven, la página descriptiva *En las estepas del Assia Central* de Borodine y la *Cansó de la bruixa* de Schillings.

Totas las obras sigueren interpretadas magistralment, fins al punt de que sembla impossible qu' en el poch temps de vida que conta la *Filarmónica*, haja pogut arribar á un grau tan alt de homogeneitat. ¡Oh, valen molt els nostres professors quan poden contar ab una batuta tan soberana com la del mestre Lassalle!

El quí no val res es el públich, que 's mostra bastant retret, fent caure las alas del cor als que s' entregan á determinats entussiasmes. La tentativa hermosa de la *Filarmónica* es ben digna de la protecció de totas las personas de bon gust, amants de la importancia musical de Barcelona.

TÍVOLI

No 'n vulguin mes d' activitat lírica. En pochos días han debutat l' Iribarne ab *Gioconda*, tenor prou conegut per haver cantat en el Liceo; la Dolors Grau ab *Il Trovatore* y la joveneta Vazquez-Prado ab *Cavalleria rusticana*, fent gala de unas qualitats extraordinarias que li auguran una brillantíssima carrera.

En Manolo Utor ha cantat com ell sab ferho y ab aquella hermosa veu ab que Natura l' ha dotat las dos óperas que forman el seu repertori: *L' Africana* y *Aida*.

En Blanchard en companyía de la De Revers y en Joan Valls s' han lluhit en la interpretació de *Un ballo in maschera*, ópera de proba, de la qual ne sortiren lluhidíssims, á plena satisfacció del públich.

Dilluns la simpatiquíssima Elena Fons doná la seva funció de benefici, ab *Carmen*, dignament secundada pel tenor Iribarne. L' agraciada *prima-donna* no 's limitá á interpretar el personatge de Bizet, sino que se 'ns oferí ella mateixa, en tota la seva gracia espanyola, cantant unas *Carceleras*, el *Morrongo* y uns *Aires andalusos*, aquestes últims ab acompanyament de guitarra. De las palmas se 'n encarregá el públich esclatant d' entussiasme.

NOVETATS

Resa á discrezione es l' obra de 'n Giacosa qu' escullí el notable y sincer actor Lluís Carini pera 'l seu benefici. Ell y la Tina di Lorenzo feren maravellas de finura dintre sempre de la més absoluta naturalitat. La veritat es que no 's pot arribar més enllá en l' art difícil de convertir las obras dels autors, en quadros palpitants de vida. El Sr. Falconi estigué deliciós com sempre en la interpretació mundana del personatge que prengué pel seu compte.

Y seguidament s' han representat: *Come le foglie*, l' emocionant drama del mateix Giacosa, del qual no ja sols la Tina, sino tota la companyía ne fa una estupenda creació. *La moglie d' Arturo*, graciosa comedia de Jesnitter, que posá en la seva funció de benefici l' inimitable Falconi. Y finalment, *La moglie ideale*, un' altre dels grans éxits, degut no sols al valor intrínsech de la producció, sino además á l' interpretació justa, fina, intaxable ab que la realsa la notable companyía italiana que honra ab la seva presencia la escena de Novetats.

CATALUNYA

Dissapte á la nit inaugurá las sevas funcions la companyía de sarsucleta que dirigeix el Sr. Mesejo, la qual conta ab un personal molt triat, y que te moltas ganas y no li faltan medis de agradar al públich.

S' HA D' ANAR AB PEUS DE PLOM

—¿Qué li sembla la escultura de 'n Llimona?
—Fill, no li puch dir res: encare no he llegit la crítica del *Brusi*.

Las obras ab que 's presentá davant del públich son de las mes escullidas del repertori.

APOLO

La ilustre Vitaliani se fá aplaudir cada nit que 's presenta davant del públich. Del drama de Sardou *La Tosca* ne fá una maravella: las vibracions de la seva ánima l'engrandeixen, l'agegantan la fan superior á la seva figura física.

¿Y qué dirém de la seva *Maria Stuard*? Es una de las sevas creacions predilectas. Si Schiller, creador del'obra, pogués ressucitar y vejés á la gran actriu italiana, estém segurs que la proclamaria la primera *Maria Stuard* del teatro.

* *

Entre drama y drama no hi vá mal una comedia, sobre tot quan resulta tan ajogassada, y graciosa com el *vaudeville* de Hannequin y Weber *Fiorette e Patapon*, que fá partir de riure.

Aquell argument complicat expressament, y plé de situacions grotescas será tan inverosímil com vostés vulguin; pero es un remey segur contra 'l mal humor, com aixís ho demostrá 'l públich ab las sevas contínuas riallas.

* *

L' estreno del drama *Figli del Sole*, de 'n Gorki volgué una bona entrada á l' empresa y un éxit regular á la companyia Vitaliani. A la justa celebritat del famós escriptor rus van respondre tots els admiradors, que acu diren á la crida ab ganas de aplaudir.

Figli del Sole es el plany desesperat de un humanista que 's rebela somniador contra el fatalisme dolorós dels desheretats. En la obra hi ha tochs magistrals y el diálech té á voltas una ingenuitat encantadora, pero á cada punt s' hi veu la inexperiencia del autor que desconeix las taulas; las escenas no 's desenrotllan ab naturalitat mes que pocas vegadas; els characters perden á cada moment bona part del seu valor. Ab tot, hi ha en el transcurs del drama alguns moments de verdadera emoció qu' esclatan intensament.

En la execució varen distingirshi notablement la senyora Vitaliani y el senyor Duse.

N. N. N.

LA PUJA DELS CATALANS

Aturemnos, endarrera girém una mica 'l cap: Miréu si n' hem fet de via desde 'l maig de l' any passat! Miréu, en la nostra empresa, si n' hi han posat d' entrebanchs els amichs d' en *Pota-Ranca* y els polítichs fracassats! Miréu com de mica en mica els aném á tots tombant, y á n' els gossos que 'ns bordavan, com els hi tirém el llás! Vegin tots, fins els més cegos, las ventatjas qu' hem lograt, y responguin en conciencia si 'ns convé segui' endavant. Aquella gran abressada; aquells picaments de mans; aquell passejar banderas pel Saló de Sant Joan; Aquell hermós espectacle; aquella festa de pau, miréu si n' ha dut de qual... Oh... Y la qu' encare durá! Cridas, mitins, conferencias, suscripcions y vots en gran, á dintre de casa nostra ja n' hem vist el resultat: Exercici en tota regla del sufragi universal; els *barbaros*, en derrota; el pobre Sol, *desolat*, sortint per Guadalaxara,

que ni ell mateix sab ahont cau, el senyor Giné', *alejado del sillón Presidencial*; y l' emperador—*Sic transit...*—manso, motxo y destronat.

Y si per quí á dintre casa (illástima que 'ns costa car!) l' efecte es extraordinari, per fora encare es més gran;

A Madrid... ¡Válgam sant Maura, si 'ls en fem de mal de cap!... Díu que á algú, per culpa nostra, no sé 'l qué li ha reulat.

De bell entuvi tot eran xiu-xius y rumors extranyes sobre la forma de rebre als *rebeldes* catalans...

Després, ha calmat la furia; y quan els han vist mudats, y han reparat que sabían fins de parlá' en castellá, ja 'ls han semblat menos fréstechs, ja han agafat un respall y... ¡ala, vinga respallada! y vinga ferlos cantar.

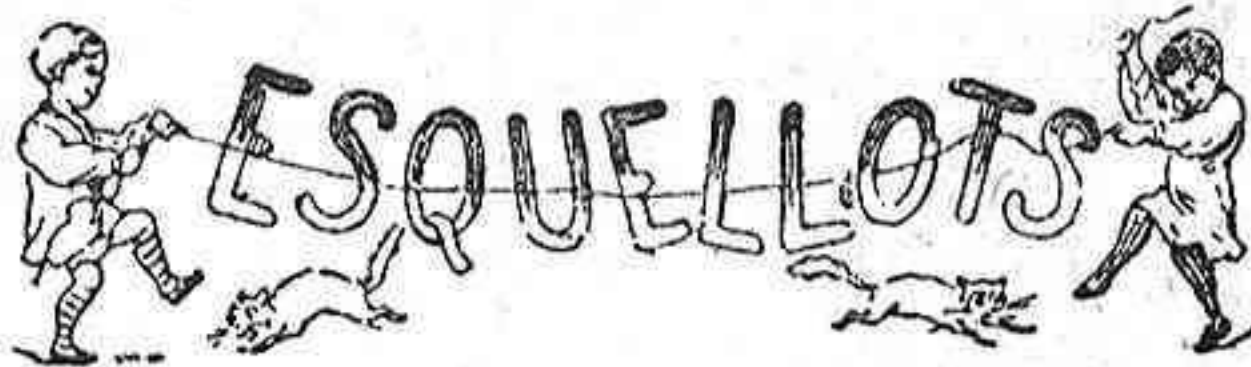
No sabém si aquests obsequis son ben sincers y lleals; si 'ls fan per temor de rebre, ó per por de no *costrar*.

La qüestió es que Catalunya sempre digna y avansant, avuy té á las Corts del Regne un floret de diputats y senadors, joves guapos alguns d' ells, y tots galants, fent política d' altura y rabieta al *Imparcial*.

Y sapiguent la *salida* que han tingut els catalans, si no 'ls treuhen, es de creure que fins marquesas *farán*.

Els son la nostra esperansa; son ardots, potents y braus, y els únichs que la victoria tenen dret á conquistar!

PEP LLAUNÉ

L' altre día 'm deya un *ilustre* membre de la kábila lerrouxista:

—No sé cóm s' ha tornat en Lerroux: aviat no 'l coneixerém. Avants de las eleccions sempre estava per nosaltres: ens mimava, ens aplaudía, ens engrescava, ens aixussava, y en els nostres garrots, ganivets y revólvers semblava fiar l' éxit de las sevas victorias. Pero desde que varen derrotarlo ens ha deixat á recó, y no parla may de nosaltres... com si no existissim. Res de batismes de sanch, ni de confirmacions ab nyanyo. Si hem de continuar molt temps aixís, casi casi no 'ns quedarà més recurs que demanarli l' absoluta.

* *

Un suscriptor de *El Progreso* desde 'l día de la seva aparició 'm parlá aixís:

—El periódich de 'n Lerroux, de un quant temps ens s' está cayent de las mans. No 's pot llegir: sembla una adormidera. Atachs á n' en Salmerón, atachs á la Solidaritat catalana, sempre ab las mateixas paraulas: de aquí no passa. La composició de un día li podria servir per l' endemá y altres días successius. Ja 's coneix qu' en Lerroux al quedarse sense la investidura de diputat ha perdut totes las agallas, porque ara podrian encausarlo. Pero com que á mí els guisos sense vitxo y pebre del més fort no m' agradan vaig á donarme de baixa. Aixís l' ex-emperador no 'm farà tanta llástima.

* *

El president de un' Círcul anti-solidari, s' expressava de aquesta conformitat:

—No entench perquè en Lerroux que tant engrescat estava ab els radicals de Madrit, va deixar de concorre á l' Assamblea que aquests varen celebrar el passat diumenje. Aixó d' embarcar á la gent y quedarse en terra fá patró Aranya. Casi comenso á creure que tenen rahó els que diuen que aquest home se 'ns está rifant. El día que vulgui tornar á fer un discurs en el nostre Círcul li dirém que vingui acompanyat de notari.

Aquestas ideas y altres pel mateix estil son las que predominan actualment en el camp lerrouxista, cada día més descompost, cada día més digne de que se 'n digui un camp perdut.

Una numerosa comissió del Ajuntament presidida pel Sr. Sanllehy va visitar la cloaca que s' acaba de construir en el carrer d' Entenza y altres de la esquerra del Ensanxe.

Al final va haverhi pisolabis dintre de la cloaca mateixa.

Ab el corresponent brindis del arcalde, quí comensá dihent:

«Desde el fondo de esta cloaca que constituye la mayor empresa acometida por el Ayuntamiento de Barcelona... etcétera, etc.»

Un discurs semblant á la famosa arenga de Napoleón á Egipte:

«Desde la cúspide de estas pirámides, cuarenta siglos os contemplan »

Obra de pau, no de guerra,
del nostre arcalde es l' accent.
També 's pot ser eloqüent,
parlant desde sota-terra.

Home, *amigo del obrero*, pásese que quan se dirigeix als seus xinos no miri prim en clavar bola més ó menos: pero quan s' escriuhen *apuntes para la Historia*, com vosté fa veure, hi ha que procedir ab més probitat.

Diu vosté, referintse á las eleccions de 1901:

«El que más votos tuvo fué el señor Robert, y no llegó á 7,000.»

Sí que hi *llegó*, mestre. Tant hi *llegó*, que va tenirne 7,808, es á dir, bastant á prop de 8,000.

Item más. Segueix dihent vosté:

«Yo fuí diputado por menos de 6,000 votos.»

¡Ja ho crech que per menos! Com que no 'n va tenir sinó 5,426, es á dir, més á la vora de 5 que de 6 mil.

Encare que ja suposo que aquesta falsificació de xifras l' haurá feta *porque le ha dado la gana*, no está de més que li fem avinent que no 'ns ha passat per alt.

Per cert qu' en aquellas famosas eleccions, l' avuy entranyable amich seu, senyor Sol y Ortega, va presentarse, no se sab ab quín caràcter, *en contra de la candidatura republicana*, y va arribar á reunir la prodigiosa suma de 2,765 vots.

¿Per qué, tan curios y edificant com es, se 'l calla vosté aquest *apunte para la Historia*?

¿Que també l' ha amagat *porque le ha dado la gana*?

N' hi ha per lleparse'n els bigotis de llegir el *menu* del ápat que vá á servirse al Palau de Orient el día del bateig del príncep de Asturias.

Y no obstant, tots els plats eran estrangers. Sopa á la *criolla*.—Tortuga á la *inglesa*.—Tarteletas de *foie gras*.—Sal-

món á la *Briançon*.—Costillas de cordero á la *Compiègne*.—Codornices (guatllas en temps de veda) trufadas en *chaud froid*.—Solomillo á la *parisiense*.—Pollos del *Mans* asados...

Y aixís tot lo demés, ab excepció de un requisit: els gelats. *Helados á la española*.

En efecte: 'ls espanyols tením motius de sobra per quedarnos *gelats*.

També 'ls vins, exceptuats els indispensables Jerez y Pedro Jiménez, foren francesos y alemanys.

La música del Real Cos de Guardias Alabarders tocá varias marxas militars inglesas y distintas pessas de Weber, Léo Delibes, Tschaikowsky y Haydn, no més que una de Inzenga, autor espanyol, per cert ben poch conegut.

Y per últim, els brindis, tant el del rey com el del Príncipe Arthur de Connaught sigueren pronunciats en francés.

Y ara dispensinme de fer comentaris.

Perque si comentés aquest dinar, ab tot y no haverlo tastat, fácilmente podría tornarme á la boca.

DESENGANYADA

—¿No hi té res vosté á la Exposició, Flora?

—¡Ay, nol... Ara no més dibuixo per mí; cosas, ¿sab?, simbólicas, emblemáticas, íntimas, alegóricas...

EL FILOSOP CATASTRÓFICH

Tornant del Vendrell.

Nombra l'Ajuntament als senyors Magrinyá, Rubió y Teixidó pera formar part de la ponencia de l'aygua.

Y 'l Sr. Magrinyá, desde el primer moment dimiteix per l'esquerra, y 'l Sr. Rubió, desde el primer instant dimiteix per la dreta, expresant els motius que l'obligan á ferho.

—No estich disposat á formar ab el Sr. Teixidor en cap delegació del Municipi, desde que constituhint tots dos la ponencia pera la reorganización del personal facultatiu, quan vingué l'hora de votar la nostra obra, 's negá á ferho, deixantme á mí á las capsas.

Parlant imparcialment, s'ha de reconeixer que 'l senyor Teixidor, es un regidor lerrouxista que no texeix ni fila bé.

En cambi 'l Sr. Rubió 's fá digne de figurar en una comissió d'ayguas com el que més dels seus companys,

may siga sino per la franquesa del seu llenguatge. Mes clar... ni l'aygua.

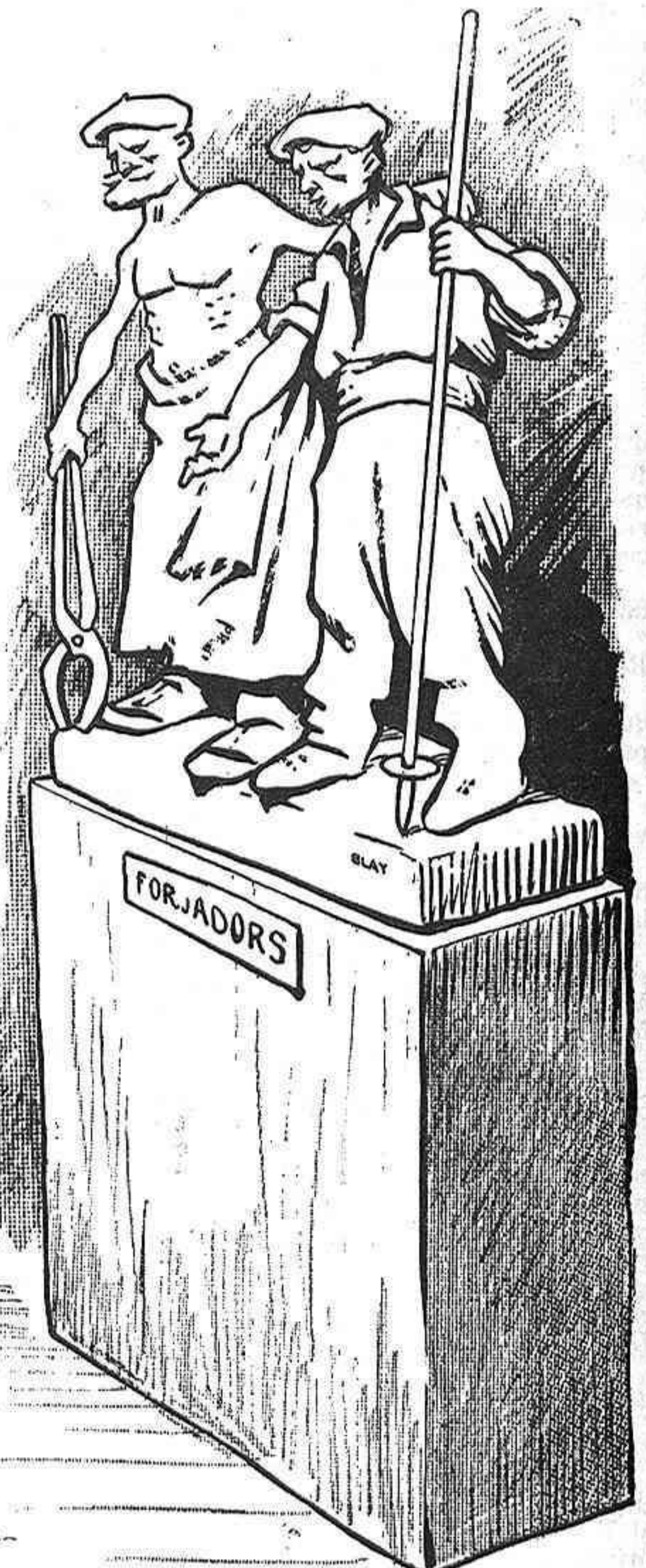
¡Oh, quín horror! Figurinse que alguns carrers dels que per portar noms duplicats han hagut de rebatejarse, s'ha disposat qu' en lo successu se titulin de Voltaire, de Réclus, de Giordano Bruno, de Miquel Servet y altres heretjes del mateix calibre. Fins á un se li ha posat el nom de Sunyer y Capdevila y á un' altre 'l de Combes.

El Comité de Molestia Social s'ha indignat de mala manera... y en quant al Avi Brusi li agafá una basca tan forta, que 's necessitá mes de un litro de vinagre pera retornarlo.

El Comité de Molestia fins á cert punt té rahó, porque 'ls padrins dels carrers objecte del cambi de nom no s'han recordat de cap dels seus primats, ni de 'n Sardá y Salvany, ni tant sols de 'n Parellada ó en Pareja.

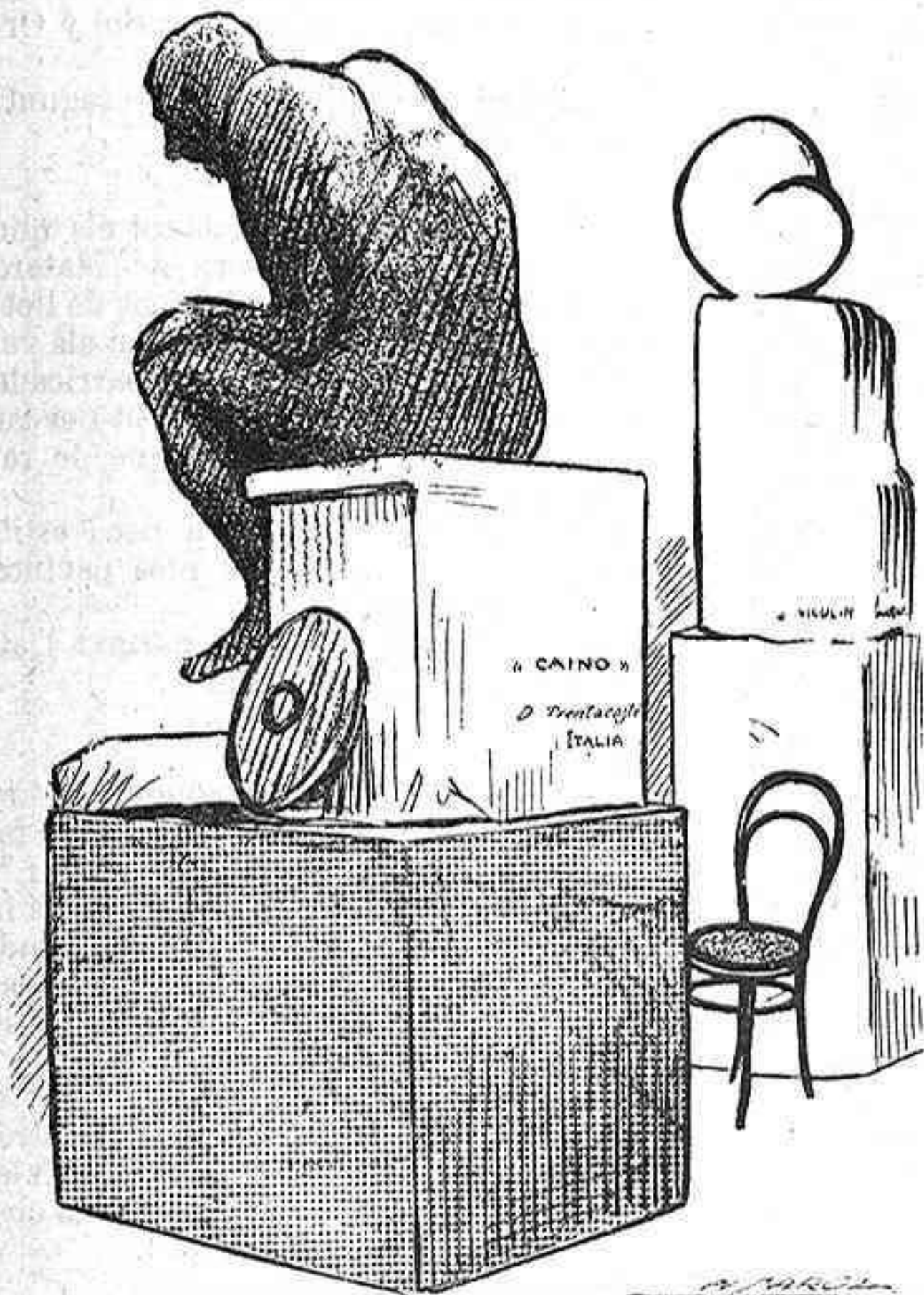
Pero l' Avi Brusi... ¡Ah! ingrati, mes que ingrati!... ¿No ha vist per ventura qu' en la llista hi figuran els noms de 'n Coll y Vehí, de 'n Milá y Fontanals y de 'n Mañé y

EN VAGA

—Senyor Sanllehy, ara que diu que ab aixó de la Reforma hi haurá feyna per tothom, lveyám si 's recordará de nosaltres!

SECCIÓ D' ESCULTURA

Naturalisme.

À LA SALA ZULOAGA

—Aquesta pobra xicota está molt débil de las camas... Potser li convindria la Emulsió Scott...

Flaquer? ¿Que també aquests personatjes son heretjes? O es que algú en aquella casa está descontent perque no hi han posat el de 'n Teodoro Baró?

En aquest cas esperi, que tot se podrà arreglar. El nom respectable del autor del *Joch dels disbarats* deu reservar-se pera utilitzar-lo en la inauguració del primer carrer que no passi... es á dir, que no vaji á enlloch.

El passat dissapte morí en aquesta ciutat D. Arturo Inglada, pare del nostre estimat amic y colaborador artístich de LA ESQUELLA, Pere Inglada, qui firma constantment sos valiosos dibuixos ab el pseudónim *Ida*.

La bona amiatat que 'ns lliga ab l'apreciable company ens excusa de tota retórica funerària que resulta inútil quan el dolor es verament inténs.

Valgui una forta estreta de mà pera associarnos coralmènt á sa inmensa desgracia.

Llegeixo en la *Gaceta Oficial del Celeste Imperio*:

«LOS PROGRESISTAS.—Se asegura que á la primera reunión concurrió un senador solidario—¿Eusebio Jover?—y en vista de la actitud adoptada por los progresistas dejó de ir.

«Se dice además que como el ilustre doctor Esquerdo se halla muy quebrantado de salud, es muy probable que se designe jefe á don Alejandro Lerroux.»

Un ex-progressista comentant aquesta noticia, deya ab molta gracia:

—Naturalment ningú mes indicat per exercir la jefatura de un partit *mort*, que un *viv*.

Frégoli, 'l inimitable transformista, ha decidit retirar-se de l'escena.

Ab el seu treball ha fet una quantiosa fortuna, y ara vol disfrutarla tranquilament en una regia finca que posseix en el seu país.

L'última transformació. Frégoli capitalista,

Ell mateix deu trobar que de totes las que ha realiat es aquella en que s'hi *ha de trobar més bé*, y per aixó haurá decidit adoptar-la com á definitiva.

No per prevista ha deixat de causar fonda pena á Barcelona la defunció d' Ernest Vendrell, un dels nostres joves intelctuals més inteligents y de més vasta cultura, y que á l'altura del pensament reunia la claretat de la expressió y el vigor y la hermosura del estil.

Minada la seva salut per una terrible dolencia, ha deixat d'existir en la flor de l'edat.

Aquests joves son com las antorxas, que's van extingint tot donant llum.

«El Progreso»... no s'alarmin, «El Progreso», conegut magatzém de novedats, situat al davant del monument de 'n Güell, anuncia que dintre de vint días plega.

Se m'ocurreix una pregunta.

Y del seu homónim, *El Progreso* de don Alacandro, ¿per quants días n'hi há?

Senyor Zurdo de Olivares, ja tiran.

«Nada podemos fiar en la Junta local de Reformas Sociales, por estar compuesta... de obreros de *dublé*»

Aixís parla la *Directiva de la Dependencia Mercantil* en un document que ha publicat la premsa diaria.

¿Qué hi diu ab aixó el verdader representant de la verdadera classe obrera y personalitat important de la Junta de Reformas Sociales?

Finlandia, en virtud de l'autonomía que li ha sigut otorgada, acaba de inaugurar á Helsingfors el seu primer Congrés legislatíu.

Felicitem coralmènt á Finlandia.

En el referit Congrés hi figuran dinou donas, totes ellas oradoras eloqüentíssimas.

Planyém de tot cor á Finlandia.

Es verdaderament admirable la rapidés ab que 'ls lerrouxistas s'encomanan ells ab ells els mals vicis.

Perque un mestre de Gracia—com de segur recordarán els nostres lectors—escriu *preveer*, qu' es una paraula que no vol dir res, el senyor Senties, que quan era al *Diluvio* may havia tingut la idea de usar semblant terme, ja 'ns coloca el *preveer* com el més atrassat dels gramátichs.

GENT PRÁCTICA

—¿Jo comprar quadros? ¿Per qué? ¿Qué produheix un quadro al cap del any? Corchs al march y pols á la tela. En cambi, mil pissetetas al sis per cent...

—Dotze durets com dotze sols!...

Y aixó que apenas fa quatre días que ha ingressat en el gremi.

¿Qué succehirá, Deus piadosos, quan el contagi s' haja ja establert del tot?

Imposible es preveerlo.

En un article titulat «¿Se reconciliarán los Borbones?», original del veterano Ardid, hi trobo aquests lluminosos conceptes:

«Los solidarios ya han pescado un acta...»

«Senadores y diputados callarán como unos muertos...»

«Los solidarios son capaces de gritar en Madrid ¡viva España!...»

Després d' aixó... ¡vagin vostés á averiguar si «se reconciliarán los Borbones!»

Y dich que ho han d' anar á averiguar vostés, perque l' autor, distret ab la nefasta Solidaritat y 'ls seus representants á las Corts, té la bondat de posar ff al article, deixantnos completament á las foscas sobre tan interesant materia.

Ab aquella portentosa frescura que fins els mantecados li envejan, *El Progreso* nega al senyor Junoy el dret de formar part de la Unió Republicana, per la poderosa rahó - diu - de que 'ls que varen elegirlo diputat no foren els republicans, sinó els carlistas, els separatistas, els lampistas, els marmolistas y no recordo quins altres istas.

Oasi casi estich per reconeixe que la *Gaceta Oficial del Celeste Imperio* té una barbaritat de rahó.

Sí, senyors: aquí, l' únich que per la calitat dels seus electors pot figurar sense protesta en la Unió Republicana... de don Alacandro, es el senador Sol y Ortega.

Y si algú ho dupta, que ho pregunti al conde de Romanones.

Ja no son sols els carreters els que quan troban la carretera de Mataró transformada en un mar inmens de llot, se negan á tirar endavant, volcan els vehículs y forman una grossa barricada que obstrucciona el pas, etgegant per las sevas bocas un grandíós himne de renechs y malediccions...

També 'l clero fa una cosa per l' estil, encare que en una forma més pacífica y menos aixordadora.

O sino, llegeixin lo que portava l' altre día un periódich local:

«El lunes último fué conducido al Cementerio el cadáver de un individuo fallecido en la calle de Lull, 21, 1.º, 1.ª, sin acompañamiento de los curas de la parroquia, á pesar de haber ésta cobrado el servicio, alegando para justificar la falta que había mucho barro en la calle.»

¡Bravísim, ¿veritat?

De segur que aquests sants ministres del Senyor no pujarian al calvari, alegant que hi ha massa pedras per la costa, y qu' ells tenen ulls de poll.

A Madrit ha tingut efecte un gran concurs de balls regionals.

L' acte s' ha realiat en la Plassa de Toros... ó com si diguessim en el temple august de las grans efusions nacionals, rodó com una rosquilla.

Per l' arena van anar desfilant totas las ballarugas típicas del país: la muñeyra gallega, l' aurreku vascongat, la jota aragonesa, las seguidillas andaluzas; els balls de Valencia, de Murcia, de la Manxa... tots enterament menos els catalans.

De lo qual no podém menos que alegrárnos'n.

Perque aixó, fins á cert punt, vé á significar que á Madrit avuy fan ballar á tot' Espanya, pero no á Catalunya.

NOTAS DE CASA

Hem rebut:

Una invitació del Comité organisador de la «Exposició de Bellas Arts d' Artistas Independents», instalada al local del Círcol de Propietaris de Gracia, qual inauguració tingué lloch el passat diumenge;

Una comunicació del «Centre Nacionalista Republicá» de Gracia, convidantnos á la sessió inaugural, celebrada el dissapte, día 25;

Una invitació pera 'l Concert que á benefici de la *Casa de Lactancia y Cuna* s' doná 'l dilluns á la «Associació de Catòlics» y en el qual hi prengueren part la violinista Srta. Giroli y altres distingits artistas, y

Una targeta de convit pera la Sessió musical organisaada el darrer dissapte al «Centre Autonomista de Dependents del Comers y de la Industria», ab ocasió de celebrarse la entrega de la Bandera del Centre al Concell Directiu per la Secció de Propaganda.

Mercés á tots per la seva atenció, que agraphim coralment.

L' Associació «Joventut Nacionalista» de Rubí ha publicat el Cartell dels Jochs Florals que s' celebrarán en aquella simpática vila el 29 del vinent Juny, día de la Festa major.

Els premis oferts son *catorze* y las composicions deuen ser enviadas avans del día 18 á D. Joan Marcet, Secretari dels Jochs Florals de Rubí.

Antoni López, editor, Rambla del Matj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.ª

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Se ha puesto á la venta

ANUARIO RIERA

Unico exclusivo de España

Dos tomos, esmeradamente impresos sobre papel inrompible,

Ptas. 23

Acaba de publicarse

B. PÉREZ GALDÓS
EPISODIOS NACIONALES

(CUARTA SERIE)

LA DE LOS
TRISTES DESTINOS

Un tomo en 8.º

Ptas. 2

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certíficat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

SORTINT DE LA EXPOSICIÓ

—En rigor ni sé d' hont vinch,
ni 'm sento els peus ni las mans;
no més sé, senyors, que tinch
un cap com uns tres quartans.